

โครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข พัฒนาวัดด้วยแนว ๕ส.

องค์การบริหารส่วนตำบลจำปาโมง

อำเภอบ้านฝืด จังหวัดอุดรธานี

๑. ความเป็นมาของโครงการ

สังคมไทยเป็นสังคมที่ยอมรับนับถือพระพุทธศาสนามาแต่ครั้งโบราณกาล คนไทยส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนา ได้รับการหล่อหลอมด้วยหลักธรรมคำสอนและวิถีวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนา วิถีชีวิตของคนไทยจึงมีความสัมพันธ์เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับพระพุทธศาสนา แต่เมื่อสังคมโลกเปิดกว้างขึ้นทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง เทคโนโลยีและวัฒนธรรม ส่งผลให้สังคมไทยเข้าไปสู่กระแสแห่งยุคโลกาภิวัตน์ซึ่งมีผลทั้งทางบวกและทางลบ ทำให้สังคมไทยต้องเผชิญกับภาวะวิกฤติในหลายด้านทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและด้านสิ่งแวดล้อม จากภาวะวิกฤติที่เกิดขึ้นส่งผลกระทบต่อกิจการพระพุทธศาสนาทั้งทางตรงและทางอ้อม แม้ว่าหลักธรรมคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนาจะเป็นสัจธรรม ทนสมัย แต่การปรับตัวที่ล่าช้าขององค์กรทางพระพุทธศาสนาและบุคลากรทางศาสนาเป็นเหตุนำมาซึ่งวิกฤติศรัทธา ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของพระพุทธศาสนาสังคมไทย ทำให้เกิดการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา เพื่อให้พระพุทธศาสนาเป็นที่พึ่งทางจิตใจและเป็นหลักในการดำเนินชีวิตได้อย่างแท้จริง

ต่อมามหาเถรสมาคมและรัฐบาลได้เห็นชอบร่วมกันในการอนุมัติแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา ระยะ ๕ ปี และ ๒๐ ปี ซึ่งเกิดจากการระดมความคิด ถกเถียงและเห็นชอบร่วมกันของคณะสงฆ์ทั่วทุกภูมิภาคตามมติมหาเถรสมาคมในการประชุมครั้งที่ ๕/๒๕๕๙ (มติที่ ๑๐๖/๒๕๕๙) และในการประชุมครั้งที่ ๒/๒๕๖๐ เมื่อวันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๖๐ ที่มีมติเห็นชอบแผนแม่บทการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา โดยมีวิสัยทัศน์ คือ “พุทธศาสน์มั่นคง ดำรงศีลธรรม นำสังคมสันติสุขอย่างยั่งยืน” อันเป็นการดำเนินตามแผนยุทธศาสตร์ชาติที่ว่า “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” อย่างเป็นรูปธรรม

แผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา นี้ ประกอบด้วยพันธกิจ ๖ ด้าน ตามพันธกิจคณะสงฆ์ คือ ๑) ด้านการปกครอง ๒) ด้านศาสนศึกษา ๓) ด้านศึกษาสงเคราะห์ ๔) ด้านเผยแผร์ ๕) ด้านสาธารณูปการ ๖) ด้านสาธารณสงเคราะห์ นอกจากนี้ ยังได้เพิ่มภาระงานพิเศษอีก ๑ ด้าน คือ ด้านการพัฒนาพุทธมณฑลให้เป็นศูนย์กลางพระพุทธศาสนาโลก เป็นการดำเนินการภายใต้ค่านิยม (Core Value) ที่ว่า “อุทิศตนเพื่อพระพุทธศาสนา สู่การพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน”

สำหรับแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา ยังได้กำหนดยุทธศาสตร์ไว้ ๔ ด้าน คือ (๑) สร้างความมั่นคงด้านพระพุทธศาสนา (๒) ยกระดับกระบวนการบริหารจัดการภายใน (๓) พัฒนาองค์กร แห่งการเรียนรู้เชิงพุทธ และ (๔) มีทรัพยากรเพียงพอในการขับเคลื่อนกิจการพระพุทธศาสนา ประกอบด้วย ๑๐ กลยุทธ์ และ ๑๔ ตัวชี้วัด

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา บรรลุวัตถุประสงค์ ตามวิสัยทัศน์ที่กำหนด คณะกรรมการประสานงานแผนยุทธศาสตร์ในการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา (คปพ.) จึงได้ดำเนินการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๖ ซึ่งมีโครงการเชิงยุทธศาสตร์ เช่น โครงการขยายโอกาสทางการศึกษาสู่สังคม โครงการยกระดับหมู่บ้านรักษาศีล ๕ โครงการวิปัสสนากรรมฐานเพื่อพัฒนาทุนมนุษย์ โครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข โครงการสาธารณสงเคราะห์เพื่อสังคม โครงการพัฒนาพุทธมณฑลสู่ศูนย์กลางพระพุทธศาสนาโลก เป็นต้น

“โครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข” มีแนวคิดที่ว่า วิถีชีวิตดั้งเดิมของคนไทย มีวัดเป็นศูนย์กลางของชุมชน เป็นเสาหลักในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพทั้งด้านสุขภาพกายและสุขภาพใจ วัดจึงถือเป็นสถานที่สำคัญต่อวิถีชีวิตคนไทย ต่อมาวัดกลายเป็นสถานที่ผู้คนในทุกระดับมาใช้จนทำให้วัดกลายเป็นที่สกปรก ไม่เรียบร้อย ขาดการวางระบบการจัดการเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับวัด รวมทั้งการจัดการสิ่งแวดล้อมและขยะภายในวัดยังไม่เป็นระบบ สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น สถาบันอาศรมศิลป์ ได้ร่วมมือกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.) และสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จึงได้ดำเนินการพัฒนาโครงการวัดสร้างสุขและวัดบันดาลใจ เพื่อพัฒนารูปแบบและนำแนวคิด ๕ ส ซึ่งประกอบไปด้วย สะสาง สะดวก สะอาด สร้างมาตรฐาน และสร้างวินัย ลงสู่บริบทของวัด เพื่อส่งเสริมให้วัดเป็นสถานที่ร่มรื่น สวยงาม เหมาะสมกับการเรียนรู้ เป็นพื้นที่แบบอย่างทางด้านกายภาพและด้านจิตใจ รวมถึงการนำแนวคิดการออกแบบพื้นที่ตามหลักภูมิสถาปัตยกรรมมาใช้ในการพัฒนาวัดให้เป็นสถานที่สัปปายะ เป็นอารามที่รื่นรมย์ มีความสวยงามตามหลักภูมิสถาปัตยกรรมไทย เป็นศูนย์กลางของชุมชนที่จะนำไปสู่การเสริมสร้างสุขภาวะทั้งทางด้านกายภาพ จิตใจ สังคม และปัญญาสืบต่อไป

๒. วัตถุประสงค์

๑. เพื่อพัฒนารูปแบบและนำแนวคิดของ ๕ส ซึ่งประกอบไปด้วย สะสาง สะดวก สะอาด สร้างมาตรฐาน และสร้างวินัย ลงสู่บริบทของวัดและชุมชน

๒. เพื่อส่งเสริมให้วัดเป็นพื้นที่ต้นแบบของการพัฒนาพื้นที่ทางกายภาพ พื้นที่การเรียนรู้ พื้นที่ทางจิตใจ และปัญญา โดยการบูรณาการแนวคิด ๕ ส หลักสัปปายะ ๗ และหลักความรับผิดชอบต่อสังคมสู่ประชาชนโดยมีวัดเป็นศูนย์กลาง

๓. เพื่อพัฒนาและจัดระบบฐานข้อมูล องค์ความรู้ในการพัฒนาวัดและชุมชน รวมทั้งการออกแบบพื้นที่ของวัดให้เป็นสัปปายะสถานและการพัฒนาสู่วิถีแห่งอารยสถาปัตย์

๔. เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่ชุมชนตำบลจำปาโมง รวมถึงกลุ่มวิชาชีพ ตื่นตัวเรื่องการช่วยเหลือสังคม การมีจิตอาสา ความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อทำให้เกิดสังคมสุขภาวะและความยั่งยืน

๓. พันธกิจของโครงการ

๑. การพัฒนาพื้นที่ทางกายภาพของวัดและชุมชนให้สะอาด ร่มรื่น สวยงามเป็นสถานที่สัปปายะ
๒. การพัฒนาพื้นที่ทางสังคมและการเรียนรู้ของวัดและชุมชนด้วยวิถีวัฒนธรรมเชิงพุทธ
๓. การพัฒนาพื้นที่จิตใจและปัญญาของวัดและชุมชนตามแนวพระพุทธศาสนา โดยมีเป้าหมายสำคัญ “วัดสวยด้วยความสุข” และ “การสร้างวัดในใจคน”

๔. หลักการทำงานโครงการ

โครงการใช้กระบวนการ ๕ส. หลักสัปปายะ ๗ และหลักความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นหลักการสำคัญในการพัฒนากิจกรรมและพื้นที่ทางกายภาพของวัด โดยมีหลักการสำคัญ ได้แก่

๑) การจัดการพื้นที่ทางกายภาพ โดยมีการจัดการพื้นที่ทางกายภาพของวัดให้มีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม โดยมีการดำเนินการใน ๒ ด้าน ประกอบด้วย

๑.๑ การออกแบบผังแม่บทและการปรับปรุงภูมิทัศน์ เพื่อฟื้นฟูความศักดิ์สิทธิ์ สัมปายะ และความศรัทธาในพื้นที่วัดทั่วประเทศ

๑.๒ การออกแบบผังแม่บท และจัดทำแผนพัฒนากายภาพของวัด เพื่อให้วัดมีการใช้ประโยชน์ในพื้นที่และอาคารอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น มีการวางแผนและออกแบบสภาพแวดล้อมทางกายภาพเพื่อรองรับกิจกรรมต่างๆ อย่างเหมาะสม ไม่พัฒนาไปอย่างสะเปะสะปะ

๑.๓ การออกแบบปรับปรุงภูมิทัศน์และการจัดการพื้นที่สีเขียว-พื้นที่สาธารณะ โดยมุ่งเน้นการจัดการพื้นที่ทางกายภาพของวัดให้มีพื้นที่สีเขียวเพื่อเป็นสถานที่พักผ่อนและเป็นที่ทำกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา เพิ่มพื้นที่สีเขียวของวัดให้เป็นสถานที่เรียนรู้ทางพระพุทธศาสนา เพื่อให้วัดมีพื้นที่สาธารณะสำหรับคนทั่วไปที่เข้ามาในวัด มุ่งเน้นการเรียนรู้ทางพระพุทธศาสนา การเดินทางพักผ่อนเพื่อให้รู้ว่าพื้นที่ของวัดเป็นพื้นที่ของทุกคน

๑.๔ การออกแบบและการจัดการอาคารอนุรักษ์-สถาปัตยกรรม ให้วัดมีการจัดการเพื่ออนุรักษ์อาคารอนุรักษ์ สถาปัตยกรรมของวัดเพื่อทรงไว้ซึ่งคุณค่าของอาคารแบบดั้งเดิม โดยมีการออกแบบการปรับปรุง การใช้เทคนิคและกระบวนการอนุรักษ์ตามแนวคิดของอาคารแต่ละยุคสมัย เป็นต้น

๑.๕ การปรับปรุงวิธีการบริหารจัดการการก่อสร้างภายในวัด เกิดการจัดสรรงบประมาณของวัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อการปรับปรุงภูมิทัศน์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมตามผังแม่บท อย่างเป็นรูปธรรม

๒) การจัดการสิ่งแวดล้อม อาคารสถานที่และโครงสร้างพื้นฐานของวัด

๒.๑ การจัดการขยะ ของเสีย น้ำเสียและบริเวณที่สกปรก โดยให้วัดและชุมชนได้มีการพัฒนาระบบการจัดการขยะของเสีย และน้ำเสียภายในวัด เริ่มตั้งแต่การคัดแยกขยะ ของเสีย การมีถังหรือภาชนะรองรับการทิ้งขยะของคนที่มาในวัดและพระภิกษุ-สามเณร ตลอดจนการให้ความรู้เรื่องความสะอาด การเป็นระเบียบเรียบร้อยของวัดและพื้นที่ส่วนกลางของวัด

๒.๒ การจัดการพื้นที่ห้องน้ำ-ลานจอดรถ ให้วัดและชุมชนมีการจัดการพื้นที่ห้องน้ำ-ลานจอดรถให้มีความสะอาด สวยงามเป็นสัดส่วน มีการดูแลห้องน้ำและระบบการจอดรถ เช่น การนำป้ายมาบ่งบอกเพื่อให้ประชาชนได้เข้าใจและมีระเบียบในการจอดรถ-การใช้ห้องน้ำ

๒.๓ การจัดการสวนพุทธธรรม-สวนสมุนไพร-สวนสุขภาพ ให้วัดที่มีความพร้อมมีการจัดการสวนพุทธธรรมหรือสวนแบบเซน รวมทั้งสวนสมุนไพร สถานที่บริการสุขภาพ เพื่อให้เป็นที่เรียนรู้ทางพระพุทธศาสนา ภูมิปัญญาด้านสุขภาพ และการสร้างความสงบให้กับบุคคลที่เข้ามาเรียนรู้ภายในวัดตามหลักพุทธธรรม

๒.๔ การจัดการด้านพลังงานและสิ่งแวดล้อม ให้วัดและชุมชนมีการจัดการเพื่อการประหยัดพลังงาน ลดการใช้ขยะและมีการจัดการสิ่งแวดล้อมตามหลัก ๕ส และ ๓R เป็นต้น

๒.๕ การจัดการพื้นที่บำเพ็ญกุศล เช่น อุโบสถ วิหาร ศาลาการเปรียญ หรือพื้นที่ประกอบพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา ให้มีความสะอาด เหมาะสมต่อการบำเพ็ญกุศล ให้มีความเรียบร้อยเพื่อปลูกฝังศรัทธาและสร้างปัญญาตามหลักพระพุทธศาสนา

๓) การจัดการพื้นที่ทางสังคมและการเรียนรู้

ให้วัดและชุมชนได้มีการจัดการพื้นที่ทางสังคมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และกิจกรรมเชิงพุทธที่สัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมภายในวัด โดยพัฒนากิจกรรมทางสังคม เช่น

๓.๑ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ เช่น การทำจิตอาสาของคนในชุมชน การจัดการพื้นที่ส่งเสริมสุขภาพเป็นลานวัด ลานกีฬา ลานวัฒนธรรม ลานกิจกรรมต่อต้านยาเสพติด การจัดกิจกรรมเชิงประเพณีของสังคมไทย การทำบุญตักบาตร เป็นต้น

๓.๒ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในวัดและชุมชน เช่น การบวชป่า การอนุรักษ์พื้นที่ป่าต้นน้ำ การจัดการพื้นที่อนุรักษ์ของวัดและชุมชน เป็นต้น

๓.๓ การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม เช่น การส่งเสริมประเพณีสงกรานต์ ลอยกระทง และประเพณีอื่นๆ ของแต่ละชุมชน/ท้องถิ่น ให้เป็นกิจกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

๔) การจัดการพื้นที่ทางจิตวิญญาณและปัญญา

โดยการจัดให้พื้นที่ของวัด เช่น อุโบสถ วิหาร ศาลาการเปรียญ เป็นสถานที่แสดงธรรมเทศนา บรรยายธรรม ส่งเสริมการเรียนรู้วิถีพุทธ เช่น

๔.๑ การจัดกิจกรรมบรรยายธรรมประจำวันพระ และวันสำคัญทางศาสนา

๔.๒ ส่งเสริมการเจริญวิปัสสนากรรมฐาน

๔.๓ ส่งเสริมการเรียนรู้ด้านจิตวิญญาณ

๔.๔ การจัดให้มีพื้นที่การเรียนรู้ทางจิตใจและปัญญาผ่านระบบออนไลน์ เป็นต้น

๕. มติมหาเถรสมาคมที่เกี่ยวข้องกับโครงการ

มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๒/๒๕๖๑ มติที่ ๓๔/๒๕๖๑ ที่ประชุมมีมติ เห็นชอบการดำเนินงานโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข เพื่อประสานเจ้าคณะจังหวัดแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาคัดเลือกวัดเข้าร่วมโครงการฯ และจัดประชุมทำความเข้าใจแก่สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด เพื่อให้ทราบถึงนโยบายการดำเนินโครงการฯ

มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๑๔/๒๕๖๑ มติที่ ๓๒๐/๒๕๖๑ ที่ประชุมมีมติ เห็นชอบแนวทางการดำเนินงานโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข สู่การปฏิบัติระดับจังหวัด และให้เจ้าคณะจังหวัดและสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดนำสู่การปฏิบัติในระดับจังหวัดต่อไป

มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๒๐/๒๕๖๑ มติที่ ๔๒๐/๒๕๖๑ ที่ประชุมมีมติ รับทราบการลงนามบันทึกข้อตกลง (MOU) ว่าด้วยความร่วมมือดำเนินงานโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข : พัฒนาวัดตามแนวทาง ๕ส ที่ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม” โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการใช้แนวทาง ๕ส เพื่อจัดการสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพ และกิจกรรมเชิงพุทธ ก่อให้เกิดความเชื่อมโยงและสัมพันธ์ภาพที่ดีให้เกิดขึ้นระหว่างวัดกับชุมชน ทำให้พระสงฆ์ “มีสุขภาพแข็งแรง” ทำให้วัด “มีความมั่นคง” ทำให้ชุมชน “มีความเข้มแข็ง”

๖. สถานที่ดำเนินการ

๑. วัดโคธาราม ม.๗ ต.จำป่าโมง อ.บ้านฝ้อ จ.อุดรธานี

๒. วัดนิลธาราม ม.๔ ต.จำป่าโมง อ.บ้านฝ้อ จ.อุดรธานี

๗. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

๗.๑ ประชาชนได้ร่วมกันพัฒนารูปแบบและนำแนวคิดของ ๕ส ซึ่งประกอบไปด้วย สะสาง สะดวก สะอาด สร้างมาตรฐาน และสร้างวินัย ลงสู่บริบทของวัดและชุมชน

๗.๒ พัฒนาและจัดระบบฐานข้อมูล องค์ความรู้ในการพัฒนาวัดและชุมชน รวมทั้งการออกแบบพื้นที่ของวัดให้เป็นสัปปายะสถานและการพัฒนาสู่วิถีแห่งอารยสถาปัตย์

๗.๓ ได้รู้คุณค่าและเห็นความสำคัญของส่งเสริมให้วัดเป็นพื้นที่ต้นแบบของการพัฒนาพื้นที่ทางกายภาพ พื้นที่การเรียนรู้ พื้นที่ทางจิตใจและปัญญา โดยการบูรณาการแนวคิด ๕ ส หลักสัปปายะ ๗ และหลักความรับผิดชอบต่อสังคมสู่ประชาชนโดยมีวัดเป็นศูนย์กลาง

๗.๔ ประชาชนในพื้นที่ชุมชนตำบลจำปาโมง รวมถึงกลุ่มวิชาชีพ ตื่นตัวเรื่องการช่วยเหลือสังคม การมีจิตอาสา ความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อทำให้เกิดสังคมสุขภาวะและความยั่งยืน

๘. หน่วยงานที่รับผิดชอบ

กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลจำปาโมง

๙. ผู้เขียน/ผู้เสนอโครงการ

(ลงชื่อ)

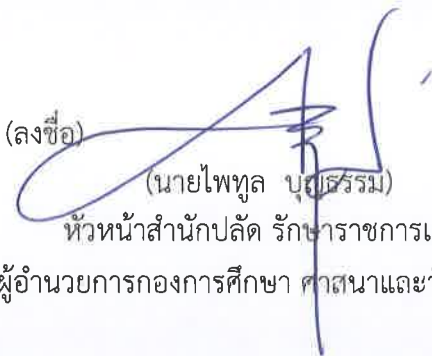
ผู้เขียนโครงการ

(นางสาวอรัทัย มุลสูตร)

นักวิชาการศึกษา

๑๐. ผู้พิจารณาโครงการ

(ลงชื่อ)

(นายไพฑูล บุรอรอม)

หัวหน้าสำนักปลัด รักษาราชการแทน

ผู้อำนวยการกองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

๑๒. ผู้เห็นชอบโครงการ

(ลงชื่อ)

(นายปัญญา ท่วมเพชร)

ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลจำปาโมง

๑๓. ผู้อนุมัติโครงการ

ไม่อนุมัติ

อื่นๆ.....อนุมัติ

(ลงชื่อ)

(นายสันต์ โง่นแก้ว)

รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลจำปาโมง ปฏิบัติราชการแทน

นายกองค์การบริหารส่วนตำบลจำปาโมง